

Predmet C-43/22**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

18. siječnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Najwyższy (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku:

22. prosinca 2021.

Žalitelj:

Prokurator Generalny

Druge stranke u postupku:

D.J., D[X]. J., Ł.J., S.J.

Wojewódzkie Pogotowie Ratunkowe w K.

Predmet glavnog postupka

Izvanredna žalba protiv presude kojom se nalaže naknada neimovinske štete uzrokovane smrću bliske osobe

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Usklađenost s pravom Unije upućivanja suca na rad na građanski sud višeg stupnja na određeno ili neodređeno vrijeme na temelju kriterija koji nisu javno dostupni, s mogućnošću opoziva upućivanja na rad tog suca u svakom trenutku i bez obrazloženja.

Članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak i članak 5. stavke 1. do 3. Ugovora o Europskoj uniji u vezi s člankom 47. i člankom 51. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima tumačiti na način da im se protive nacionalne odredbe prema kojima ministar pravosuđa države članice može, na temelju kriterija koji nisu javno dostupni, s jedne strane, uputiti suca na rad na građanski sud višeg stupnja nadležan za odlučivanje u predmetima obuhvaćenima pravom Unije, na određeno ili neodređeno vrijeme i, s druge strane, u svakom trenutku opozvati upućivanje na rad tog suca na temelju neobrazložene odluke?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak i članak 5. stavke 1. do 3. Ugovora o Europskoj uniji u vezi s člankom 47. i člankom 51. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima tumačiti na način da je nacionalni sud koji odlučuje o žalbi protiv odluke suda u čijem sastavu sudjeluje sudac upućen na način opisan u prvom pitanju dužan po službenoj dužnosti ispitati je li takav sud neovisan i nepristran i u slučaju kada predmet o kojem je riječ nije obuhvaćen pravom Unije?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje, treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak i članak 5. stavke 1. do 3. Ugovora o Europskoj uniji u vezi s člankom 47. i člankom 51. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima tumačiti na način da se njima sudu države članice nalaže obveza da uvijek kad se utvrdi da je takav upućeni sudac sudjelovao u razmatranju predmeta, a sud u čijem je sastavu sudjelovao nije bio neovisan i nepristran, poništi pravomoćnu sudsku odluku korištenjem pravnog sredstva za pobijanje pravomoćnih odluka kao što je izvanredna žalba, ili su pak učinci takve povrede obuhvaćeni postupovnom autonomijom države članice?

Navedene odredbe prava Unije

Članak 19. stavak 1. drugi podstavak i članak 5. stavci 1. do 3. UEU-a

Članak 47. i članak 51. stavak 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima

Navedene odredbe nacionalnog prava

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ustav Republike Poljske): članak 45., članak 178. stavak 1., članak 179.;

Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Zakon o organizaciji redovnih sudova): članak 77.;

Kodeks postępowania cywilnego (Zakonik o građanskom postupku): članak 1., članak 379. točka 4., članak 386. stavak 2., članak 398.¹³, članak 398.¹⁵, članak 398.²¹;

Ustawa o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu): članak 1. točka 1. podtočka (b), članak 26. stavak 1., članak 89. stavak 1., članak 91. stavak 1., članak 95. stavak 1.;

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Presdom od 18. listopada 2017. Sąd Apelacyjny (Žalbeni sud, Poljska) odbio je žalbu obiju stranaka protiv presude Sąda Okręgowog (Okrružni sud, Poljska) od 9. ožujka 2016. kojom se tuženiku Wojewódzkie Pogotowie Ratunkowe w K. (Vojvodska hitna služba u K., Poljska) nalaže da svakom od tužitelja: D.J., D[X]. J., Ł.J. i S.J. plati iznos od po 100 000 poljskih zlota uvećan za zakonske zatezne kamate od 7. kolovoza 2013. do dana plaćanja na ime naknade neimovinske štete uzrokovane smrću bliske osobe, I.J., na temelju članka 446. stavka 4. Građanskog zakonika u vezi s člancima 23. i 24. Građanskog zakonika.
- 2 U sastavu suda koji je donio tu presudu sudjelovali su: J.K. i J.N. – suci žalbenog suda koji obavljaju dužnost pri Sądu Apelacyjnym (Žalbeni sud) te A.P. – P., sudac okružnog suda koji je upućen na obavljanje sudačke dužnosti na Sąd Apelacyjny (Žalbeni sud) od 1. studenoga 2016. na neodređeno vrijeme.
- 3 Prokurator Generalny (glavni državni odvjetnik, Poljska) podnio je izvanrednu žalbu protiv presude Sąda Apelacyjnog (Žalbeni sud) na temelju članka 89. stavka 1. u vezi s člankom 115. stavcima 1. i 1.a Ustave o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu) kojom je pobija u cijelosti i poziva se na potrebu da se osigura poštovanje demokratskog načela vladavine prava kojim se ostvaruje načelo socijalne pravde.
- 4 Glavni državni odvjetnik navodi da se pobijanom odlukom povređuju načela slobode i ljudska i građanska prava utvrđena Ustavom Republike Poljske time što se u njoj, kao prvo, smatra da iznosi od po 100 000 poljskih zlota predstavljaju primjerenu naknadu neimovinske štete koja se duguje tužiteljima, unatoč činjenici da su obiteljski odnosi između članova obitelji prekinuti uslijed smrti I.J. kao posljedica prekršaja koji je počinio zaposlenik Wojewódzskog Pogotowia Ratunkowog w K. (Vojvodska hitna služba u K.), a dosuđeni iznosi ne odgovaraju kompenzacijskoj prirodi naknade neimovinske štete i, kao drugo, ne uzima se u obzir pravna i činjenična situacija tužiteljâ koja je posljedica prekršaja koji je počinio zaposlenik Wojewódzskog Pogotowia Ratunkowog w K. (Vojvodska hitna služba u K.) te se nije razmotrila mogućnost da im se dodijeli naknada za neimovinsku štetu u punom iznosu koji potražuju, odnosno u iznosu od po 200 000 poljskih zlota. Glavni državni odvjetnik istaknuo je i očitu povredu materijalnog prava zbog nepravilnog tumačenja relevantnih odredbi Građanskog zakonika koje dovodi do zaključka da iznosi od po 100 000 poljskih zlota predstavljaju primjerenu naknadu neimovinske štete koja se duguje tužiteljima i da su veći iznosi pretjerani.
- 5 U odgovoru na izvanrednu žalbu tužitelji su zahtijevali da se žalba prihvati u cijelosti i da se u njihovu korist tuženiku naloži plaćanje troškova postupka. S

druge strane, tuženik je u svojem odgovoru na žalbu zahtijevao da se žalba odbije kao očito neosnovana i da se u njegovu korist naloži plaćanje troškova postupka.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 6 Potreba da se Sudu upute pravna pitanja postavljena u izreci rješenja proizlazi iz činjenice da je u sastavu suda koji je donio pobijanu odluku sudjelovao sudac koji je na temelju članka 77. stavka 1. točke 1. Zakona o organizaciji redovnih sudova upućen na obavljanje sudačke dužnosti na sudu višeg stupnja na neodređeno vrijeme. Nastala je slijedom presude Suda od 16. studenoga 2021., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i dr., u spojenim predmetima C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, čije su točke 72., 73., 81., 82., 83., 88., 90. i izreka navedeni u odluci kojom se upućuju prethodna pitanja.
- 7 U tom se kontekstu prije svega postavlja pitanje treba li zaključke koji proizlaze iz sadržaja presude C-748/19, donesene u okviru kaznenog postupka, primijeniti i na situaciju sudaca upućenih na temelju članka 77. stavka 1. točke 1. Zakona o organizaciji redovnih sudaca koji odlučuju u građanskim predmetima.
- 8 Budući da je ta presuda donesena zbog toga što je prethodno pitanje uputio sud koji je uputio zahtjev koji odlučuje u kaznenom predmetu, zaključci iz te presude ne mogu se izravno primijeniti na situaciju upućenih sudaca koji odlučuju u građanskim predmetima, makar samo zbog činjenice da su doneseni kao rezultat ispitivanja usklađenosti nacionalnih odredbi s člankom 6. stavcima 1. i 2. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku. Isto tako, osim očitih razlika u kaznenom i građanskom postupku, tako je, među ostalim, i zato što u građanskom postupku ministar pravosuđa, koji je ujedno i glavni državni odvjetnik, nije nadređen jednoj od stranaka u postupku (za razliku od kaznenog postupka u kojem je nadređen državnom odvjetniku).
- 9 Slijedom toga, postavlja se pitanje može li se presuda Suda u predmetu C-748/19 primijeniti na situaciju suca koji je upućen na obavljanje sudačke dužnosti na sudu višeg stupnja nadležnom za odlučivanje u građanskim predmetima obuhvaćenima pravom Unije, pod uvjetima utvrđenima člankom 77. stavkom 1. točkom 1. Zakona o organizaciji redovnih sudova kojim se ne zahtijeva da se navedu kriteriji za upućivanje, kao ni da budu javno dostupni. Slično se pitanje postavlja i s obzirom na činjenicu da se suca koji je upućen na obavljanje sudačke dužnosti na sud višeg stupnja nadležan za odlučivanje u građanskim predmetima obuhvaćenima pravom Unije, u skladu s člankom 77. stavkom 4. Zakona o organizaciji redovnih sudova, isto kao i upućenog suca koji odlučuje u kaznenim predmetima obuhvaćenima pravom Unije, može opozvati bez otkaznog roka, na temelju odluke ministra pravosuđa koja ne mora biti obrazložena.
- 10 U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, potrebno je utvrditi posljedice utvrđivanja da su odredbe o upućivanju u prethodno navedenom opsegu protivne

pravu Unije. Ovdje je prije svega riječ o tome je li nacionalni sud koji odlučuje o žalbi protiv odluke suda u čijem sastavu je sudjelovao upućeni sudac dužan po službenoj dužnosti ispitati je li takav sud neovisan i nepristran i u slučaju kada predmet o kojem je riječ nije obuhvaćen pravom Unije.

- 11 Naime, sudska presuda o kojoj je riječ u glavnom postupku donesena je u predmetu koji se odnosi na naknadu neimovinske štete uzrokovane smrću bliske osobe, a potraživanje te vrste tražbina nije uređeno pravnim aktima Unije. Međutim, treba uzeti u obzir da je presuda Suda u predmetu C-748/19 donesena u okviru predmeta s elementom Unije zbog primjenjivosti Direktive 2016/343. Stoga se ta presuda Suda, prema mišljenju Suda Najwyższyj (Vrhovni sud, Poljska), ne može izravno primijeniti na situaciju upućenih sudaca koji odlučuju u postupku druge prirode (odnosno u građanskom postupku), kao ni na predmete koji nisu obuhvaćeni pravilima utvrđenima u okviru zakonodavnog postupka Europske unije.
- 12 Ako bi Sud u okviru odgovora na prvo pitanje smatrao da ni suci upućeni pod uvjetima iz članka 77. stavka 1. točke 1. Zakona o organizaciji redovnih sudova koji odlučuju u građanskim predmetima nisu obuhvaćeni jamstvima neovisnosti i nepristranosti, postavlja se pitanje koje su stoga posljedice u slučaju žalbe protiv odluke donesene u građanskom predmetu koji nije obuhvaćen područjem primjene odredbi prava Unije. U tom slučaju do opravdane dvojbe dovodi osobito to može li se nacionalnom sudu koji odlučuje o žalbi protiv odluke suda u čijem sastavu sudjeluje sudac upućen na prethodno opisani način naložiti obveza da po službenoj dužnosti ispita je li taj sud neovisan i nepristran. Naime, načelo postupovne autonomije država članica može dovesti do zaključka da u okviru nacionalnog prava treba utvrditi podliježe li i u kojoj mjeri to pitanje ispitivanju žalbenog suda, uključujući, među ostalim, i to treba li u tom slučaju stranka u postupku podnijeti prigovor.
- 13 Osim toga, u slučaju potvrdnog odgovora na tako formulirano drugo pitanje, javlja se sumnja glede dopuštenosti poništenja odluke u čijem je donošenju sudjelovao sudac upućen na temelju članka 77. stavka 1. točke 1. Zakona o organizaciji redovnih sudova korištenjem pravnog sredstva kao što je izvanredna žalba. U tom se pogledu osobito postavlja pitanje mogućnosti da se nacionalnom sudu koji odlučuje o toj vrsti pravnog sredstva naloži obveza da poništi pravomoćnu presudu uvijek kad se utvrdi da je takav upućeni sudac sudjelovao u razmatranju predmeta te stoga sud u čijem je sastavu sudjelovao, prema mišljenju Suda Europske unije, nije bio neovisan i nepristran.
- 14 Izvanredna žalba izniman je institut čiji je strukturni cilj utvrditi pretpostavke kako bi se njome iz pravnog prometa uklonile sudske odluke koje imaju ključne nedostatke s obzirom na demokratsko načelo vladavine prava kojim se ostvaruje načelo socijalne pravde. Uloga konkretnog ustavnog nadzora koji provodi Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) zbog podnošenja izvanredne žalbe nije uklanjanje svih nepravilnih odluka iz pravnog prometa, nego samo onih kojima se ugrožavaju temelji društvenog ugovora koji je temelj demokratskog načela vladavine prava

kojim se ostvaruje načelo socijalne pravde te se stoga odnose na određeni oblik odnosa između pojedinca i javne vlasti ili dostojanstvo ovlaštenog pojedinca. Utvrđene povrede kojima se ugrožava to načelo stoga moraju biti toliko ozbiljne da zahtijevaju zadiranje u pravomoćnost presuđene stvari. Institut izvanredne žalbe, time što, u slučaju da se utvrdi da je opravdana, omogućuje poništenje pravomoćne odluke predstavlja iznimku od ustavnog načela stabilnosti pravomoćnih sudskih odluka. Stoga, činjenica da je odluka donesenauslijed teške povrede zakona ne opravdava njezino poništavanje kako bi se osigurala usklađenost s demokratskim načelom vladavine prava jer se može dogoditi da u okolnostima konkretne činjenične situacije prednost treba dati ustavnoj vrijednosti pravne sigurnosti, čiji je sastavni dio zaštita pravomoćno presuđene stvari (*res iudicata*) namijenjena zaštiti stabilnosti i pravomoćnosti sudskih odluka i pravnih odnosa koji se njima oblikuju.

- 15 To načelo stabilnosti pravomoćnih odluka također predstavlja važnu vrijednost u pravnom poretku Unije. S obzirom na pravomoćnost presuđene stvari, stabilnost prava i pravnih odnosa, kao i dobro sudovanje, smatra se da je važno da se sudske odluke koje su postale pravomoćne, nakon što su iscrpljena sva pravna sredstva ili nakon isteka rokova predviđenih za njihovo podnošenje više ne mogu dovesti u pitanje. Pravo Unije stoga ne zahtijeva da nacionalni sud prestane primjenjivati nacionalne postupovne odredbe kojima se odluci osigurava pravomoćnost, čak i ako bi se time omogućilo uklanjanje povrede prava Unije koje proizlazi iz te odluke (presude od 1. lipnja 1999., *Eco Swiss*, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 46. i 47. i od 16. ožujka 2006., *Kapferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, t. 20., 21. i 24.).
- 16 Istodobno, u pravu Unije obvezujuće je načelo djelotvornosti (*effet utile*) koje nalaže potpunu primjenu tog prava u svim državama članicama i predstavlja jamstvo postupovne zaštite prava koje pojedinci ostvaruju iz tog prava. S obzirom na to načelo, pravo Unije mora se primjenjivati po službenoj dužnosti, pri čemu nije potrebno da se stranka na njih poziva u okviru prigovorâ.
- 17 Svojevrсна dopuna načela djelotvornosti jest koncept postupovne autonomije država članica. U toj se pravnoj teoriji, tradicionalno formuliranoj u presudama Suda od 16. prosinca 1976., *Rewe-Zentralfinanz* i *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, i *Comet*, 45/76, EU:C:1976:191, prihvaća da je, u nedostatku pravnih pravila Unije, na nacionalnom pravnom poretku da odredi sudove nadležne za odlučivanje i utvrdi postupovne uvjete kojima se uređuju tužbe namijenjene zaštiti prava koja državljani država članica ostvaruju iz izravno primjenjivog prava Unije.
- 18 Slijedom toga, postavlja se pitanje može li podnošenje izvanredne žalbe protiv pravomoćne odluke donesene u građanskom predmetu koji nije obuhvaćen područjem primjene prava Unije i u čijem je donošenju sudjelovao sudac upućen na obavljanje sudačke dužnosti na sudu višeg stupnja na temelju članka 77. stavka 1. točke 1. Zakona o organizaciji redovnih sudova, u slučaju da Sud, slično kao u presudi u predmetu C-748/19, utvrdi da takav sudac nije obuhvaćen jamstvima neovisnosti i nepristranosti, dovesti do potrebe da se ta odluka poništi.

U tom slučaju prije svega valja pojasniti treba li nacionalni sud koji razmatra pravno sredstvo kao što je izvanredna žalba po službenoj dužnosti i u svakoj situaciji poništiti pravomoćnu odluku suda u čijem je sastavu sudjelovao tako upućeni sudac ili se u tom slučaju učinci takve povrede mogu utvrditi prema nacionalnim odredbama, u okviru prethodno navedene postupovne autonomije države članice.

RADNI DOKUMENT